

PRAKTIJKONDERWIJS OP DE ONDERWIJSKAART

*Ron Delhez*⁵

Sinds 1995 ben ik werkzaam in het Voortgezet Speciaal Onderwijs in Woerden. In die 12 jaar is de naam ervan wel een paar keer veranderd. Na het VSO werd het ineens Speciaal Voortgezet Onderwijs. Dat lijkt een geringe wijziging, maar niets was minder waar. Deze wijziging betekende namelijk dat het onderwijstype ondergebracht werd binnen het Voortgezet Onderwijs. Dit had o.a. gevolgen voor de bekostiging vanuit het rijk met de daaraan gekoppelde voorwaarden.

Op de werkvloer was daarvan in de eerste jaren weinig te merken. Door de geringe omvang van deze onderwijsvorm voelden uitgeverijen zich niet geroepen om lesmaterialen en leermethodes te ontwikkelen. Er was simpel gezegd geen interessante markt voor. Gevolg hiervan was echter wel dat de kwaliteit van het geboden onderwijs sterk afhankelijk was van de vindingrijkheid en flexibiliteit van het onderwijzend personeel. Met andere woorden: er werd eigenlijk maar een beetje naar eigen inzichten gewerkt. Een duidelijk onderwijsplan was ver te zoeken. En dat terwijl het gaat om een kwetsbare groep jongeren (adolescenten) die al moeite genoeg hebben met het krijgen van inzicht in eigen kunnen en toekomstmogelijkheden. Met een leer – en ontwikkelingsachterstand van enkele jaren (het IQ schommelt tussen de 55 en de 80) is het verwerven van basisvoorwaarden voor een stabiel leven al een hele klus. Vragen als “Waar ben ik goed in en waarin niet?”; “Kan ik later op eigen benen staat en een zelfstandig leven gaan leiden?” komen natuurlijk ook bij deze doelgroep naar boven. Het antwoord op deze vragen is voor deze jongeren alleen veel moeilijker te geven. Zowel op cognitief als op sociaal-emotioneel gebied liggen er vele drempels te wachten die een ‘normaal’ verlopende ontwikkeling sterk belemmeren.

De invoering van het praktijkonderwijs heden ten dage heeft gelukkig een deel van de antwoorden weten te geven. Immers, er is momenteel veel ten goede veranderd voor deze groep mensen. Ik geef een beeld van hoe het praktijkonderwijs in Woerden er vandaag de dag uitziet. Leerlingen die in de brugklas van de praktijkschool zitten worden al vanaf het begin van de schoolloopbaan voorbereid op hun toekomstig leven. Zowel op maatschappelijk terrein als de sociale- en cognitieve ontwikkeling wordt gerichte educatie gegeven. Inmiddels is onder overheidssteun (eindelijk) een aantal uitgeverijen gevonden dat een uitgebreid lespakket heeft ontwikkeld voor het praktijkonderwijs. Daarnaast heeft de school zelf een groot aantal opleidingen binnen gehaald die voor het gros van de leerlingen kunnen worden afgerond met een landelijk erkend certificaat of diploma.

In het tweede leerjaar maken de leerlingen een eerste grove keuze voor hun toekomst en uitstroomprofiel. Hierdoor kan de aangeboden leerstof meer geaccentueerd worden op de door hen gemaakte keuze. Wanneer in het derde leerjaar ook begonnen wordt aan stage wordt ook het vakkenpakket wederom aangepast aan het te bereiken doel: het vinden van werk of een plaats in de samenleving in de vorm van dagbesteding of werken in een beschermde omgeving (sociale werkvoorziening).

⁵ Ron Delhez is Adjunct directeur en zorgcoördinator van de Praktijkschool Woerden.

Zodra er zicht komt op het verwerven van een arbeidscontract gaat een gespecialiseerd team (dat functioneert onder toezicht van het zorgteam van de school) aan het werk om de begeleiding naar het leven na de school op zich te nemen. Dit zogenaamde ‘uitstroomteam’ is samengesteld uit arbeidsdeskundigen van het UWV, een ambtenaar Leerplichtzaken, een consultant arbeid van MEE, een stagecoördinator, een jobcoach van de school, de zorgcoördinator van de school en op afroep een schoolpsycholoog. Naast voorlichting aan ouders en leerlingen begeleidt dit team de bemiddeling tussen potentieel werkgever en werknemer (leerling).

Een belangrijk aspect hierbij is uitleg over wettelijke voorzieningen vanuit de overheid die voor leerlingen uit het praktijkonderwijs gelden. Te denken valt aan loonsuppletie in geval van verminderde arbeidstempo, ontslaan van loondoorbetaling bij ziekte (betaling wordt door het UWV overgenomen), het toewijzen van een jobcoach die de extra ondersteuning op de werkvloer voor zijn / haar rekening neemt enz. Dit alles is tegenwoordig mogelijk om ervoor te zorgen dat deze jonge, vaak goed gemotiveerde mensen gelijke arbeidskansen krijgen t.o.v. hun leeftijdgenoten. Hiervoor is echter wel een lange, bureaucratische weg te bewandelen om deze regelingen mogelijk te maken. Vanaf hun 16^e jaar wijzen alle UWV's onze leerlingen een zogenaamde SFB (Structureel Functioneel Beperkt) -verklaring toe. Deze verklaring biedt voorzieningen die al tijdens de stage kunnen worden toegepast. Vóór de leeftijd van 18 jaar moet bij het UWV een Wajong – aanvraag worden ingediend. Op basis van de gegevens, die behalve door de ouders voornamelijk door de school moeten worden aangeleverd, bepaalt een verzekeringsarts van het UWV of en zo ja in welke mate er sprake is van een achterstand op het arbeidsvermogen. Afhankelijk hiervan zal de arts bepalen hoe hoog de uitkering zal worden. Veelal zal de jonge, nieuwe werknemer er geen gebruik van hoeven te maken. Zolang er sprake is van werk blijft de uitkering slapende. Alleen bij ontslag gaat de uitkering lopen. Zo is het voor de schoolverlatende jongere mogelijk om een zelfstandig (eventueel) begeleid leven te gaan leiden en verdwijnt de afhankelijkheid van de ouders. Zelfs nazorg en vervolgcursussen of studies kunnen worden bekostigd vanuit deze regeling.

Jammer is wel dat de ervaring leert dat het bedrijfsleven nagenoeg niet op de hoogte is van de wettelijke mogelijkheden die er zijn. Landelijk worden er geen voorlichtingcampagnes gehouden m.b.t. dit onderwerp. Gezien de omvang van de mogelijkheden moet er toch een flinke pot met overheidsgeld klaarstaan. De Praktijkschool Woerden heeft zich ten doel gesteld om voor haar leerlingen ‘alles uit de kast te halen’ ter ondersteuning van de vaak moeizame weg die deze jongeren moeten afleggen op weg naar een stabiel sociaal en werkzaam leven.

Het voert hier te ver om in detail te treden over de verdere aanpak en lesopbouw. Daarvoor liggen allang gestandaardiseerde normen waaraan iedere praktijkschool zich dient te conformeren. Beter is dus om aan te geven dat er nog veel te winnen is op het gebied van toeleiding naar werk en het realiseren van een toekomst waarin ook deze jongeren zich gelukkig kunnen voelen.

Voor wie meer wil weten over het onderwijs zoals dat op de Praktijkschool in Woerden gestalte heeft gekregen verwijs ik graag naar de uitgebreide website van de school: www.praktijkschoolwoerden.nl.